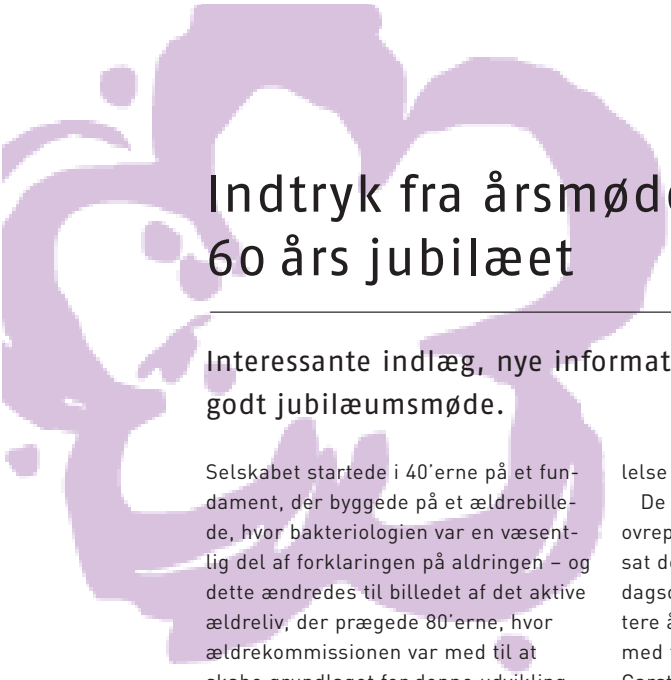

Indtryk fra årsmødet der markerede 60 års jubilæet

Interessante indlæg, nye informationer og givende inspiration var med i bagagen fra et godt jubilæumsmøde.

Selskabet startede i 40'erne på et fundament, der byggede på et ældrebillende, hvor bakteriologien var en væsentlig del af forklaringen på aldringen – og dette ændredes til billedet af det aktive ældreliv, der prægede 80'erne, hvor ældrekommissionen var med til at skabe grundlaget for denne udvikling.

De indledende oplæg på årsmødet af Henning Kirk og Bjørn Holstein synliggjorde denne spændende og markante udvikling og det paradigmeskift, der har præget selskabet og ældreområdet.

Udviklingsinitiativerne

Årsmødet indeholdt en række indlæg om udviklingsinitiativer, der har sat sig væsentlige spor, og som gav inspiration til tanker om, hvad der har præget, præger og vil præge udviklingen fremover.

Søren Christensen fortalte om udviklingen i Nørager Kommune – der satte fokus på at borgere, som i stedet for at være gæster på en institution blev værter i eget hjem. Dette skete gennem etablering af selvstændige boliger i midten af 80'erne, og det gav erfaringer, der blev spredt via Rørbæk-Centret.

Lis Wagner, der var projektleder på Skævingeprojektet i 1984-87, fortalte om arbejdet med at gøre op med personalets 'tjenestepigesyndrom' og med at skabe kontinuitet i den primærkommunale sundhedsindsats ved at integrere hjemmeplejen og plejehjemmet. Institutionsbegrebet blev ophævet, og uanset om den ældre bor hjemme eller på et sundhedscenter, er der service 24 timer i døgnet. At støtte, udvikle eller genoptræne den enkelte / familiens egenomsorg er i fokus for de selvstyrende teams. Blandt resultaterne er bl.a. bedre selv vurderet helbred blandt de ældre samt en høj grad af ejerskabsfø-

lelse for resultaterne blandt personalet.

De forebyggende hjemmebesøg i Rødovreprojektet i starten af 80'erne har sat de forebyggende hjemmebesøg på dagsordenen i adskillige år – eller rettere årtier. Det er efterfølgende fulgt op med forskningsinitiativer på området. Carsten Hendriksen gav årsmødedeltagerne et indblik i denne udvikling og resultaterne deraf.

Viborgpensionisterne understøttede billedet af det aktive livs kvaliteter – og Ulla Britta Gregersen beskrev i maleriske vendinger, hvordan der blev arbejdet ud fra ideen om, at gjorde man noget, så skete der også noget. Formålet med studiekredsene var oprindeligt at skabe større livsglæde hos pensionisterne. Hun fortalte om, hvordan det var lykkedes – og hvordan det samtidig var medvirkende til, at pensionisterne havde færre hospitalsindlæggelser, et mindre medicinforbrug og meget få anbringelser på plejehjem.

Knud Ramian og Marianne Elbrønd beskrev, hvordan VEGA-projekterne, et netværk af ildsjæle og SoSu-skoler, har bidraget til udviklingen i det sidste tiår. Vi fik en spændende beskrivelse af, hvordan VEGA udviklede en model for social aldring, som har ført til en ny måde at tænke om hverdagslivet på. Hverdagslivet opfattes således konsekvent som den gamles anvendelse af tilværelsens grundstof TIDEN. Vi fik også en beskrivelse af den videnskabelende netværkskonstruktion, som har vist sig at inspirere en lang række andre projekter.

Det var alle oplæg, som bidrog til et billede af, at det nytter at komme med bidrag til udviklingen af ældreområdet. Enkelt personer, organisationer, kommuner m.fl., der har bæredygtige fag-

lige ideer og tager initiativer, har præget udviklingen frem til i dag. Indtrykket er, at det er vigtigt med ildsjæle, der tør tro og tør handle i overensstemmelse med deres ideer.

Hvor står vi lige nu?

Interessant var det nu at få et indtryk af, hvor vi står lige nu. Hvilken viden bygger vi på?

Bent Peter Larsen og Jesper Fisker bidrog med fine overvejelser om, i hvilket omfang vi bygger udviklingen på evidensbaseret viden.

Bent Peter Larsen var stillet spørgsmålet: Fungerer ældrerådene? JA – efter Bent Peter Larsens erfaring gør de. Men der er fortsat plads til forbedringer, som gerne må tage form af en mere offensiv rolle f.eks. i forbindelse med sundhedsaftaler, genoptræning, forebyggelse etc. Ældrerådene skal ikke bare være en vagthund mod besparelser.

Jesper Fisker beskæftigede sig med spørgsmålet, om det er evidensbaseret viden, der styrer udviklingen? JA – men mange andre faktorer er også med til at sætte dagsordenen.

Ideologier, som f.eks. New Public Management (NPM) har spillet og spiller stadig en stor rolle på styringen af ældreområdet (man kan som eksempel nævne 'frit valg'). Der blev henvist til Bent Rold Andersen, der i en artikel i tidsskriftet *Administrativ Debat* stillede spørgsmålet, om NPM gør mere skade end gavn på ældreområdet. Og efter hans mening er svaret, at det vist nærmest gør mest skade!

Også pressens rolle spiller voldsomt ind på "dagsordenen" på ældreområdet. De mange enkeltsager, som rejses, får politikerne til at stille krav om "at noget må gøres". Og noget bliver gjort – med større eller mindre fornuft!

Enkeltpersoner, organisationer, kommuner m.fl., der har bæredygtige faglige ideer og tager initiativer, har præget udviklingen frem til i dag

Lis Wagner er professor og forskningsleder ved Enheden for Sygeplejeforskning. Klinisk Institut. Syddansk Universitet
Konstitueret formand for DGS

lwagner@health.SDU.dk

Knud Erik Jensen er konsulent og indehaver af Konsulent- og Formidlingsenheden Udvikling og Dokumentation
Medlem af bestyrelsen for DGS og Gerontologisk Institut

udvikling@jensen.mail.dk

Der var dog enighed om, at der også er mange og gode eksempler på, at evidens er med til at sætte dagsordenen og danne grundlag for fornuftige beslutninger. Så konklusionen blev, at også på dette punkt er livet mangfoldigt.

I det hele taget medvirkede oplæggene og debatten i plenum til at sætte fokus på, at vi ved for lidt om, hvad der virker. Der blev inspireret til at reflektere over, om vi indsamler, og hvordan vi indsamler viden og dokumenterer den. Det var en debat, der kunne være fortsat meget længe.

Der var herefter en række sessioner med workshops, der gav en bred indsigt i, hvor vi står lige nu, og hvilke initiativer der præger eller vil være med til at præge den faglige udvikling på ældreområdet: Ved at se programmet, læse de indsendte abstracts (som i den nærmeste fremtid vil være at finde på selskabets hjemmeside) og være deltager i nogle af seancerne tegnede der sig dette billede:

Fremtidens ældre – viden om disse
Overordnet tegner Ældresagens Fremtidsstudie 2002 et positivt billede af

såvel de nuværende som de kommende ældre. Flertallet har det godt, og de er ressourcestærke på en lang række områder. De har et godt socialt netværk, et godt helbred, deltager i fritidsaktiviteter, har en god økonomi og bor godt. Men der er et mindretal på tværs af generationerne, som ikke er helt så ressourcestærke som flertallet. De har et svagt socialt netværk, de er ensomme, har dårlig økonomi og dårligt helbred og deltager ikke i fritidsaktiviteter.

Der blev sat fokus på teknologiens betydning samt nye bedsteforældreroller. Rollen som ældre har ændret sig markant inden for det seneste årti. Billedet af den milde, hvidhårede bedstemor med grænseløs tid til børnebørnene er ved at ændres til et billede af aktive ældre, der har travlt med mange forskellige aktiviteter. Nutidens ældre benytter sig af de nyeste teknologier på en helt anden måde, end tidligere generationers ældre gjorde.

Vi lever i et opbrudssamfund, hvor der på mange måder er vendt op og ned på rollerne i familien – det gælder både med hensyn til at være barn, forældre og bedsteforældre. På godt og ondt har vi mistet livssammenhænge og fået nye

muligheder. De unge familier har ofte stærkt brug for hjælp fra bedsteforældre, og det endda lige fra begyndelsen, mens børnene er små. Men også hos store skolebørn er der brug for nær kontakt til bedsteforældre, og undersøgelser viser, at mange børn har let ved at få denne fortrolighed.

Bedsteforældre er mere forstående, siger børn – og bedsteforældrene oplever selv, at de er mere åbne, end de var dengang, de selv stod som småbørnsforældre – og ikke mindst har de mere tid.

Kendte udfordringer, hvor vi har fået ny viden

Andre workshops satte fokus på sociale netværk – realiteter og myter om ensomhed. Bliver vi ensomme, når vi bliver gamle? Det korte svar på spørgsmålet var 'nej', for at være gammel er langt fra lig med at være ensom, og problemet er ikke forbeholdt gamle mennesker, selv om det rammer lidt flere gamle end yngre. Men selv om ensomhed ikke er et kvantitativt stort problem, er det et kvalitativt stort problem for dem, der bliver ensomme. Ensomhed rammer nemlig ikke i flæng. Der er en sammenhæng mellem ensomhed og det at være fysisk, psykisk og socialt svækket.

Stærke sociale relationer har betydning for nedsat sygelighed og øget overlevelse og kan betyde, at man kommer sig bedre efter sygdom. Mangel på kontakt øger derimod behovet for hjælp

fra det offentlige og hænger sammen med nedsat tilfredshed i dagligdagen. En undersøgelse blandt 85- og 90-årige fra 1914-populationen fra Glostrup viser, hvorledes kontakt med andre mennesker spiller en væsentlig rolle i hverdagslivet. Den viser også, at 90-årige er forskellige – ligesom andre mennesker – og at forskelle i mestringsstrategier ved svækkelse, herunder måder at skabe sig netværk på, afspejler tidligere sociale roller.

Nye og ukendte udfordringer

Der blev sat fokus på pensionistmigration – både indenlands og udenlands. Antallet af nordeuropæiske pensionister, som ønsker at tilbringe deres alderdom i sydens sol og varme, stiger kraftigt i disse år. Fænomenet kaldes i international terminologi *International Retirement Migration* og er ikke hidtil studeret i en dansk kontekst. Hvorfor flytter de mange pensionister, og hvordan tilbringer de deres liv i det sydlige? Hvilke former for fællesskaber kan man etablere, når man skaber brud i tilværelsen i en lidt sen alder, og er der forhøjet risiko for ensomhed eller isolation?

Flere og flere ældre flytter permanent i sommerhus i forbindelse med deres pensionering. Hvorfor flytter de ældre, og hvilke forestillinger har de om livet i sommerhuset hele året?

Pensionistcampisterne, som forbinder den ideelle alderdom med den frihed, de føler i kraft af frisættelse fra arbejds-

markedet og forældreansvar, var et andet uopdyrket område, der blev belyst på årsmødet.

Ældre etniske minoriteters oplevelse af livet i Danmark

En gruppe, der vil stige støt med årene, er ældre med anden etnisk baggrund. Da der kun foreligger meget lidt viden om denne gruppe, er det oplagt at tage udgangspunkt i deres egne drømme, håb og bekymringer, samt de særlige problemstillinger, der kan være knyttet til deres liv i Danmark. I et projekt, der blev fortalt om, har det været centralt at belyse de parallelle og lighedspunkter, der er hos denne gruppe i forhold til ældre generelt.

Hjælpesystemets væsen nu og i fremtiden

Dette var et tema, der blev belyst ved hjælp af vidt forskellige projekter og initiativer.

Demensområdet var i fokus i en række projekter, der blev præsenteret: Et psykosocialt terapeutisk tilbud til pårørende til demente. Praksisudvikling og dokumentation af omsorgen for personer med demens ved hjælp af Marte Meo metoden blev illustreret gennem filmklip. Og en præsentation af musikterapi til frontotemporal demensramte viste på en fin måde, hvad resultaterne af denne type indsats er.

Omsorgsprojets betydning for fagligheden og for demensomsorgen blev

Vi lever i et opbrudssamfund, hvor der på mange måder er vendt op og ned på rollerne i familien – det gælder både med hensyn til at være barn, forældre og bedsteforældre. På godt og ondt har vi mistet livssammenhænge og fået nye muligheder

præsenteret og diskuteret. Det drejede sig om et projekt, som er tæt knyttet til arbejdet med at udvikle den socialpædagogiske indsats, og som forhåbentlig kan medvirke til at forebygge magtændelse. Dette skal ske gennem tilbud om undervisning af praktikere og ledere på demensområdet.

Seniorpolitik

Seniorpolitik var endnu et tema. Personalepolitik der virker – også for seniorer. Progressive private og offentlige ledelser har opdaget, at mange seniorer gerne vil arbejde længere, hvis blot der udvises lidt anerkendelse, imødekommelse og fleksibilitet.

Personalepolitikker, der virker, tager deres udgangspunkt i opdateret viden, fremsynethed og en fordomsfri tankegang. Det drejer sig bl.a. om mangfoldighedsledelse, fleksibilitet mht. arbejdstid og opgaver, særlige seniorjobs og forståelse for den faglige og personlige stolthed over stadig at være med på holdet, have indflydelse og gøre gavn. Som en betingelse for en aktiv senkarriere både kræver og tilskynder ledelsen til, at også ældre medarbejdere videreuddanner sig, er omstillingsparate og klar til at påtage sig nye opgaver.

– Og mere endnu

Ud over alt dette var der fokus på: Biler og trafik – gamle trafikanter, start på udviklingen af en gerontopædagogik, og nye strategier for faldforebyggelse.

I dette efterår starter desuden et projekt med det formål at finde, dokumentere og formidle metoder til fastholdelse af opmærksomheden på ældres værdier og hverdagsliv specielt på områder, der let trues af hjælpeindsatsens organisering. Målgruppen er ældre, der i udstrakt grad er afhængige af andre for at få en hverdag til at fungere.

Fremtidens udfordringer

Årsmødet blev i plenum rundet af med et blik på fremtidens udfordringer. Bernard Jeune og Palle Lund præsenterede hver især overvejelser over, hvilke udfordringer det aldrende samfund har.

Bernard Jeune tog udgangspunkt i *Det aldrende samfund 2030. Rapport fra styregruppen for det strategiske fremsyn om det aldrende samfund 2030*, fra 2006, og hans budskaber kan til dels genfindes i "spidsen" andetsteds i dette nummer af bladet.

Direktør for Servicestyrelsen, Palle Lund så på, hvilke udfordringer fremtiden bringer på det faglige område. Hans budskaber var bl.a.: Der skal forskes i innovativ velfærd, eksperimenteres med nye måder at løse opgaverne på, og der skal fokuseres på at inddrage brugernes og medarbejdernes ressourcer. I den forbindelse er der behov for at tænke i løsningsforslag og samarbejdsformer, som går på tværs af traditionelle sektorer og faggrænser, herunder offentligt/privat samarbejde samt

udvikling og anvendelse af nye teknologier på ældreområdet.

Det var et jubilæumsårs møde der inspirerede os, der deltog. Vi blev lidt kloge på, hvorfra og hvoraf vi er kommet, og vi fik ideer til, hvordan vi hver især kan bidrage til den fremtidige udvikling af området – hver især og i de netværk, der kan løfte i flok.

Vi tror på, at Dansk Gerontologisk Selskab kan være et af de netværk, der kan være med til at skabe en bevægelse, som kan være til glæde for de borgere og de mange fagpersoner, der er hverdagens helte på området.

Abstracts fra de forskellige workshops vil snart kunne findes på vores hjemmeside www.gerodan.dk